

SMĚRNICE RADY 93/13/EHS

ze dne 5. dubna 1993

o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách

RADA EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství, a zejména na článek 100a této smlouvy,
s ohledem na návrh Komise¹,
ve spolupráci s Evropským parlamentem²,
s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru³,
vzhledem k tomu, že je nezbytné přijmout opatření s cílem postupného vytvoření vnitřního trhu do 31. prosince 1992; že vnitřní trh tvoří oblast bez vnitřních hranic, ve které se volně pohybuje zboží, osoby, služby a kapitál;
vzhledem k tomu, že právní předpisy členských států týkající se podmínek smlouvy mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb na jedné straně a jejich spotřebitelem na straně druhé vykazují četné rozdíly a v důsledku toho se jednotlivé vnitrostátní trhy pro prodej zboží a poskytování služeb spotřebitelům od sebe liší, a že může dojít k narušení hospodářské soutěže mezi prodávajícími a poskytovateli služeb, zvláště prodávající-li a poskytující-li služby v jiných členských státech;
vzhledem k tomu, že zejména právní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek ve spotřebitelských smlouvách vykazují výrazné rozdíly;
vzhledem k tomu, že odpovědností členských států je zajištění toho, aby smlouvy uzavírané se spotřebiteli neobsahovaly nepřiměřené podmínky;
vzhledem k tomu, že všeobecně vzato, spotřebitelé v jednom státě neznají právní předpisy, které v jiných členských státech platí pro smlouvy o prodeji zboží nebo o poskytování služeb; že tato neznalost je může odradit od přímého objednávání zboží nebo služeb v jiném členském státě;
vzhledem k tomu, že pro snazší vytvoření vnitřního trhu a ochranu občana jako spotřebitele při nákupu zboží a služeb prostřednictvím smluv, na které se vztahují právní předpisy jiných členských států, je nezbytné odstranit nepřiměřené podmínky z těchto smluv;
vzhledem k tomu, že prodávajícím zbožím a poskytovatelům služeb se tímto způsobem pomůže v jejich úkolu prodávat zboží a poskytovat služby jak v jejich vlastní zemi, tak na celém vnitřním trhu; že hospodářská soutěž tím bude povzbuzena, a přispěje tak k většímu výběru pro občany Společenství jako spotřebitele;
vzhledem k tomu, že dva programy Společenství pro politiku ochrany a informování spotřebitele zdůraznily význam ochrany spotřebitele v oblasti nespravedlivých smluvních podmínek; že tato ochrana by měla být zajištěna právními a správními předpisy buď harmonizovanými na úrovni Společenství, anebo přímo přijatými na této úrovni;

¹ Úř. věst. č. C 73, 24. 3. 1992, s. 7.

² Úř. věst. č. C 326, 16. 12. 1991, s. 108 a Úř. věst. č. C 21, 25. 1. 1993.

³ Úř. věst. č. C 159, 17. 6. 1991, s. 34.

vzhledem k tomu, že v souladu se zásadou uvedenou pod nadpisem „Ochrana hospodářských zájmů spotřebitelů“, jak je vyjádřena v těchto programech: „příjemci zboží nebo služeb by měli být chráněni před zneužitím moci prodávajícího nebo poskytovatele, zejména před jednostranně sepsanými běžnými smlouvami a nepřiměřeným vyloučením základních práv ve smlouvách“;

vzhledem k tomu, že účinnější ochrany spotřebitele lze dosáhnout přijetím jednotných právních předpisů v oblasti nepřiměřených podmínek; že takové přepisy by se měly vztahovat na všechny smlouvy uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli; že z působnosti této směrnice musí být vyňaty mimo jiné pracovní smlouvy, smlouvy týkající se dědického práva, smlouvy týkající se rodinného práva a smlouvy týkající se zřizování a organizace společností nebo dohod o sdružení fyzických osob;

vzhledem k tomu, že spotřebitel musí mít stejnou ochranu u smluv uzavíraných ústně i písemně bez ohledu na to, zda v druhém případě jsou podmínky smlouvy obsaženy v jednom nebo více dokumentech;

vzhledem k tomu, že však za daného stavu věcí vnitrostátní právní předpisy umožňují, aby se uvažovalo pouze o částečné harmonizaci; že zejména tato směrnice se vztahuje pouze na smluvní podmínky, které nebyly sjednány individuálně; že členským státům by měla být ponechána možnost, aby s náležitým ohledem na Smlouvu zajistily spotřebitelům vyšší úroveň ochrany prostřednictvím přísnějších vnitrostátních ustanovení, než jsou ustanovení této směrnice;

vzhledem k tomu, že se předpokládá, že právní nebo správní ustanovení členských států, která přímo nebo nepřímo určují podmínky spotřebitelských smluv, neobsahují nepřiměřené podmínky; že se proto nejeví jako nezbytné podřídit ustanovením této směrnice podmínky, které odrážejí závazná právní nebo správní ustanovení a zásady nebo ustanovení mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy; že v tomto ohledu znění „závazná právní nebo prováděcí ustanovení“ v čl. 1 odst. 2 zahrnuje také pravidla, která se v souladu s právními předpisy používají mezi smluvními stranami, pokud nevznikla žádná jiná ujednání;

vzhledem k tomu, že však členské státy musí zajistit, aby v těchto smlouvách nebyly obsaženy nepřiměřené podmínky, zejména proto, že tato směrnice se vztahuje rovněž na obchodní, výrobní nebo odborné činnosti veřejnoprávní povahy;

vzhledem k tomu, že je nutné stanovit obecným způsobem kritéria pro posuzování nepřiměřeného charakteru smluvních podmínek;

vzhledem k tomu, že posouzení nepřiměřeného charakteru podmínek podle zvolených obecných kritérií, zejména v činnostech prodeje nebo poskytování, které mají veřejnoprávní povahu a které poskytují kolektivní služby se zohledněním solidarity mezi uživateli, musí být doplněno o prostředek k celkovému hodnocení různých dotčených zájmů; že to staví do popředí požadavek přiměřenosti; že při posuzování přiměřenosti musí být brán zvláštní ohled na sílu vyjednávacích pozic stran, na to, zda měl spotřebitel nějakou pohnutku k tomu, aby souhlasil s podmínkou, a zda zboží bylo dodáno nebo služby poskytnuty na zvláštní objednávku spotřebitele; že požadavek přiměřenosti může být uspokojen prodávajícím nebo poskytovatelem, jestliže jedná poctivě a přiměřeně s druhou stranou, jejíž oprávněné zájmy musí vzít v úvahu;

vzhledem k tomu, že pro účely této směrnice může mít soupis podmínek v příloze pouze platnost příkladu, a v důsledku co nejméně omezující povahy směrnice může být rozsah těchto podmínek členskými státy v jejich vnitrostátních právních předpisech rozšířen nebo omezen;

vzhledem k tomu, že povaha zboží nebo služeb by měla mít vliv na posuzování nepřiměřenosti smluvních podmínek;

vzhledem k tomu, že pro účely této směrnice se posouzení nepřiměřeného charakteru nesmí týkat podmínek, které popisují hlavní předmět smlouvy, ani poměru kvalita/cena dodávaného zboží nebo poskytovaných služeb; že hlavní předmět smlouvy a poměr kvalita/cena mohou být nicméně vzaty v úvahu při posuzování přiměřenosti jiných podmínek; že z toho mimo jiné vyplývá, že v pojišťovacích smlouvách nejsou předmětem takového posouzení podmínky, které jasně definují nebo vymezují pojištěné riziko a závazek pojišťovatele, protože se tato omezení berou v úvahu při výpočtu pojistné prémie, kterou platí spotřebitel;

vzhledem k tomu, že smlouvy by měly být sepsány jasným a srozumitelným jazykem; že by měla být spotřebiteli dána příležitost, aby si prověřil všechny podmínky a v případě pochybnosti by měl převažovat výklad, který je pro spotřebitele nejvýhodnější;

vzhledem k tomu, že členské státy by měly zajistit, aby se nepoužívaly nepřiměřené podmínky ve smlouvách, které uzavírá prodávající nebo poskytovatel se spotřebiteli, a jestliže se takové podmínky přesto použijí, aby nezavazovaly spotřebitele, a aby smlouva nadále zavazovala strany podle těchto podmínek, jestliže může nadále existovat bez dotyčných nepřiměřených ustanovení;

vzhledem k tomu, že existuje riziko, že v určitých případech může být spotřebitel připraven o ochranu, která je mu poskytována podle této směrnice, jestliže označí právní předpisy třetí země za právní předpisy upravující smlouvu; že ve smlouvě by proto měla být obsažena ustanovení, která toto riziko odvrátí;

vzhledem k tomu, že osoby nebo organizace, které mají podle právních předpisů členského státu oprávněný zájem chránit spotřebitele, musí mít možnosti zahájit řízení, která se týkají smluvních podmínek navržených k obecnému použití ve smlouvách uzavíraných se spotřebiteli, a zejména nepřiměřených podmínek, buď před soudem, anebo před správním orgánem, jemuž přísluší rozhodnout o stížnostech nebo zahájit vhodné právní řízení; že tato možnost však nezahrnuje předběžnou kontrolu obecných podmínek používaných v jednotlivých hospodářských odvětvích;

vzhledem k tomu, že soudy nebo správní orgány členských států musí mít k dispozici přiměřené a účinné prostředky, aby zabránily dalšímu používání nepřiměřených podmínek ve smlouvách se spotřebiteli,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

Článek 1

1. Účelem této směrnice je sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.
2. Smluvní podmínky, které odrážejí závazná právní a správní ustanovení a ustanovení nebo zásady mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy nebo Společenství, zejména v oblasti dopravy, nejsou předmětem ustanovení této směrnice.

Článek 2

Pro účely této směrnice se rozumí:

- a) „nepřiměřenými podmínkami“ smluvní podmínky vymezené v článku 3;

- b) „spotřebitelem“ fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespádají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání;
- c) „prodávajícím nebo poskytovatelem“ fyzická nebo právnická osoba, veřejnoprávně nebo soukromoprávně vlastněná, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely související s její obchodní nebo výrobní činností nebo povoláním.

Článek 3

1. Smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.
2. Podmínka je vždy považována za nesjednanou individuálně, jestliže byla sepsána předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah podmínky, zejména v souvislosti s předem sepsanou běžnou smlouvou. Skutečnost, že některé aspekty podmínky nebo jedna konkrétní podmínka byly individuálně sjednány, nevylučuje použití tohoto článku pro zbytek smlouvy, jestliže celkové posouzení smlouvy ukazuje, že jde o předem sepsanou běžnou smlouvu. Jestliže některý prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určitá běžná podmínka byla individuálně sjednána, je povinen o tom předložit důkaz.
3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam podmínek, které mohou být pokládány za nepřiměřené.

Článek 4

1. Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se nepřiměřenost smluvní podmínky s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s odvoláním na dobu uzavření smlouvy s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechny další podmínky smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.
2. Posouzení nepřiměřené povahy podmínek se netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem.

Článek 5

V případě smluv, v nichž jsou všechny nebo některé podmínky nabízené spotřebiteli předloženy písemně, musí být tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem. Při pochybnosti o významu některé podmínky má převahu výklad, který je pro spotřebitele nejpriznivější. Toto pravidlo pro výklad se nepoužije v souvislosti s postupy stanovenými v čl. 7 odst. 2.

Článek 6

1. Členské státy stanoví, že nepřiměřené podmínky použité ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné a že smlouva zůstává pro strany závaznou

za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných nepřiměřených podmínek.

2. Členské státy přijmou nezbytná opatření pro zajištění toho, aby spotřebitel neztratil ochranu, kterou mu poskytuje tato směrnice, proto, že si zvolil právní předpisy třetí země jako právní předpisy vztahující se na smlouvu, jestliže smlouva úzce souvisí s územím členských států.

Článek 7

1. Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a konkurentů existovaly přiměřené a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání nepřiměřených podmínek ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.

2. Prostředky uvedené v odstavci 1 musí obsahovat ustanovení, podle nichž osoby nebo organizace, které mají podle vnitrostátních právních předpisů oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů, mohou požádat v souladu s vnitrostátními právními předpisy soud nebo příslušné správní orgány o rozhodnutí, zda smluvní podmínky sepsané pro obecné použití jsou nepřiměřené, aby tak mohly použít vhodné a účinné prostředky k zabránění dalšímu použití takových podmínek.

3. S náležitým ohledem na vnitrostátní právní předpisy mohou být zákonné opravné prostředky uvedené v odstavci 2 zaměřeny odděleně nebo společně proti řadě prodávajících nebo poskytovatelů z téhož hospodářského odvětví nebo jejich sdružením používajícím stejné obecné smluvní podmínky nebo podobné podmínky nebo doporučujícím jejich použití.

Článek 8

Členské státy mohou přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele.

Článek 9

Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě zprávu o používání této směrnice nejpozději pět let po datu uvedeném v čl. 10 odst. 1.

Článek 10

1. Členské státy uvedou v platnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 31. prosince 1994. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

Tato ustanovení jsou použitelná pro všechny smlouvy uzavřené po 31. prosinci 1994.

2. Tato opatření přijatá členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

3. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 11

Tato směrnice je určena členskými státy.

V Lucemburku dne 5. dubna 1993.

Za Radu
předseda
N. HELVEG PETERSEN

PŘÍLOHA

PODMÍNKY UVEDENÉ V ČL. 3 ODS. 3

1. **Podmínky, jejichž cílem nebo následkem je:**
 - a) zbavení se nebo omezení zákonné odpovědnosti prodávajícího nebo poskytovatele v případě smrti spotřebitele nebo újmy na jeho zdraví způsobených jednáním nebo opomenutím prodávajícího nebo poskytovatele;
 - b) nepřiměřené zbavení spotřebitele zákonných práv vůči prodávajícímu nebo poskytovateli nebo jiné straně nebo omezení těchto práv v případě celkového nebo částečného neplnění nebo nedostatečného plnění některého ze smluvních závazků ze strany prodávajícího nebo poskytovatele, včetně možnosti vyrovnání dluhu vůči prodávajícímu nebo poskytovateli případným nárokem, který proti němu spotřebitel může mít;
 - c) závaznost dohody pro spotřebitele, zatímco prodávající nebo poskytovatel váže plnění služeb na podmínku, jejíž uskutečnění závisí pouze na jeho vlastní vůli;
 - d) možnost, aby si prodávající nebo poskytovatel ponechal částky zaplacené spotřebitelem, jestliže se spotřebitel rozhodne neuzavřít smlouvu, aniž je spotřebiteli umožněno, aby od prodávajícího nebo poskytovatele obdržel odškodnění v přiměřené výši, jestliže je prodávající nebo poskytovatel stranou, která zrušuje smlouvu;
 - e) požadavek na spotřebiteli, který neplní svůj závazek, aby platil nepřiměřeně vysoké odškodné;
 - f) povolení prodávajícímu nebo poskytovateli zrušit smlouvu na základě libovolného uvážení, jestliže stejné právo není vyhrazeno spotřebiteli, nebo možnost, aby si prodávající nebo poskytovatel v případě, že sám zrušuje smlouvu, ponechal částky zaplacené za služby, které ještě neposkytl;
 - g) možnost, aby prodávající nebo poskytovatel ukončil smlouvu s platností na dobu neurčitou bez patřičného oznámení, s výjimkou případů, kdy pro to existují závažné důvody;
 - h) automatické prodloužení smlouvy s platností na dobu určitou, pokud se spotřebitel nevyjádřil jinak, a když termín stanovený spotřebiteli k tomu, aby vyjádřil přání neprodlužovat smlouvu, je nepřiměřeně krátký;
 - i) neodvolatelný závazek spotřebitele, aby plnil podmínky, se kterými se nemohl seznámit před uzavřením smlouvy;
 - j) možnost, aby prodávající nebo poskytovatel jednostranně změnil podmínky smlouvy bez pádného důvodu, který je uveden ve smlouvě;

- k) možnost, aby prodávající nebo poskytovatel jednostranně změnil bez pádného důvodu jakékoli vlastnosti výrobku, který má být dodán, nebo služby, která má být poskytnuta;
- l) možnost, aby cena zboží byla stanovena v okamžiku dodávky nebo aby prodávající nebo poskytovatel zvýšil cenu, aniž by v obou případech dal spotřebiteli odpovídající právo smlouvu zrušit, jestliže je konečná cena příliš vysoká v poměru k ceně dohodnuté při uzavírání smlouvy;
- m) vyhrazení práva prodávajícímu určovat, zda dodané zboží nebo poskytnutá služba je v souladu se smlouvou, nebo vyhrazení výlučného práva prodávajícímu vykládat jakoukoli podmínku smlouvy;
- n) omezení povinnosti prodávajícího nebo poskytovatele dodržovat závazky, na které přistoupili jeho zástupci, nebo podmiňovat tyto závazky dodržáním jiné zvláštní formality;
- o) zavázání spotřebitele ke splnění všech jeho povinností, i když prodávající nebo poskytovatel své povinnosti neplní;
- p) možnost, aby prodávající nebo poskytovatel bez souhlasu spotřebitele převedl svá práva a povinnosti podle smlouvy, jestliže toto převedení může sloužit ke snížení záruk spotřebiteli;
- q) zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránění uplatnění tohoto práva, nepřiměřené omezování důkazů, které má spotřebitel k dispozici, nebo ukládání důkazního břemene, které by podle použitelných právních předpisů mělo příslušet druhé smluvní straně, spotřebiteli.

2. **Oblast působnosti pododstavců g), j) a i)**

- a) Pododstavec g) není na překážku podmínkám, jimiž si poskytovatel finančních služeb vyhrazuje právo jednostranně ukončit smlouvu s platností na dobu neurčitou, aniž by oznámil, je-li k tomu pádný důvod, za předpokladu, že je poskytovatel požádán, aby neprodleně informoval druhou smluvní stranu nebo strany.
- b) Pododstavec j) není na překážku podmínkám, podle kterých si poskytovatel finančních služeb vyhrazuje právo bez oznámení změnit úrokovou sazbu, kterou má platit spotřebitel nebo která má být spotřebiteli placena, nebo částku jiných poplatků za finanční služby, v případě, kdy je k tomu pádný důvod, za předpokladu, že poskytovatel je požádán, aby při nejbližší příležitosti informoval druhou smluvní stranu nebo strany, a že tato strana nebo strany mají možnost vypovědět smlouvu okamžitě.

Pododstavec j) také není na překážku podmínkám, podle kterých si prodávající nebo poskytovatel vyhrazuje právo jednostranně změnit podmínky smlouvy s platností na dobu neurčitou, za předpokladu, že je požádán, aby o tom informoval spotřebitele přiměřeným oznámením, a že spotřebitel má možnost vypovědět smlouvu.

- c) Pododstavce g), j) a l) se nevztahují na:

- obchody s převoditelnými cennými papíry, finančními nástroji a s jinými výrobky nebo službami, u nichž je cena závislá na kotování na burze cenných papírů nebo na indexu nebo tržní sazbě, na které nemá prodávající nebo poskytovatel žádný vliv,
 - smlouvy o nákupu nebo prodeji cizí měny, cestovních šeků nebo mezinárodních peněžních poukázek vystavených v cizí měně.
- d) Pododstavec l) není na překážku doložkám o cenové indexaci, pokud je zákon připouští, za předpokladu, že způsob, kterým se ceny mění, je výslovně popsán.